

Regeringen
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Remiss LI2025/01587
30 december 2025

Yttrande över Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037

Gabna sameby, vars marker belastas hårt av statlig infrastruktur, lämnar härmed vårt yttrande över Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037.

Yttrandet fokuserar främst på åtgärder längs Malmbanan och väg E10 i Norrbotten, med särskild tonvikt på påverkan på renskötseln som både enskilt och allmänt intresse.

Samebyn noterar att planen prioriterar samhällsekonomisk lönsamhet och klimatmål och understryker vikten av att vid bedömningar även integrera miljö- och kulturhänsyn, särskilt i fråga om samiska rättigheter och renskötselns behov av grön infrastruktur.

Dubbelspår på Malmbanan (Kiruna–Narvik)

Samebyn konstaterar att förslaget inte inkluderar dubbelspår på sträckan Kiruna–Riksgränsen och instämmer i den bedömning Trafikverket gjort avseende åtgärden. En sådan utbyggnad skulle innebära betydande intrång i känsliga naturområden och ytterligare fragmentera redan skadade renbetesmarker, med starkt negativa effekter på renskötseln. Malmbanan passerar genom flera riksklassade renflyttleder och betesområden, där ökad trafik och byggverksamhet skulle kunna leda till störningar, habitatförlust och ökad kollisioner med renar vilket inte bara skulle få betydande ekonomiska konsekvenser för enskilda och samebyn utan även kulturell skada och påtagligt försvårande av renskötselns bedrivande i övrigt.

Om regeringen överväger att ändra planen i denna del, kräver samebyn att en bred analys genomförs av påverkan på renskötseln och samisk kultur genomförs dessförinnan. Analysen bör omfatta direkta effekter på samebyars ekonomi och traditionella bruk, inklusive förebyggande och kompenserande åtgärder samt bredare samhällseffekter, såsom förlust av biologisk mångfald, klimatresiliens och kulturellt arv, jämte en mer traditionell MKB som även belyser kumulativa effekter.

Vidare menar samebyn att eventuella framtida utredningar inkluderar OPS-modeller (offentligt-privata samarbeten) endast om de garanterar minimal miljöpåverkan, och att prioritering istället läggs på höjd prioritet på underhåll och kapacitetsökningar genom att mindre invasiva åtgärder, som längre tåg, förlängda mötesstationer och ERTMS-implementering. Åtgärder som visserligen pågår men hastigheten kunde ökas betydligt.

Väg E10 (Kiruna–Kauppinen), mötesseparering 1-2 fil med mitträcke

Samebyn konstaterar att objektet "E10 Kauppinen–Kiruna (mötessparering)" har bedömts som samhällsekonomiskt olönsamt och därför utesluts ur planen. Samebyn delar Trafikverkets bedömning helt. En ombyggnad skulle öka trafiktätheten på en redan belastad sträcka, med risk för trafikstockningar orsakade av lokala fordon som EPA-traktorer. Dessutom skulle det leda till ökade påkörningar av renar, då sträckan korsar sammanhängande betesmarker och område för fri strövning för renskötseln. Förutom att hindra renarnas fria strövning mellan betesland, som är en förutsättning för traditionell renskötsel, skulle projektet hindra möjligheten att använda en riksklassutpekad renflyttled.

Den negativa samhällsekonomiska bedömningen bekräftar att kostnaderna överstiger nyttan, och vi stöder att medel istället omfördelas till mer lönsamma åtgärder. Vi uppmanar regeringen att bibehålla denna uteslutning och inte införa ändringar i planen utan en fördjupad analys av trafiksäkerhet för renar och människor, inklusive statistik över befintliga kollisioner och alternativa åtgärder som hastighetsbegränsningar och digitala övervakningssystem istället för fysiska hinder som kapar fri strövning och flyttleder för renskötseln.

Övriga synpunkter

Utöver ovanstående punkter identifierar vi flera andra åtgärder i planen inom Gabna samebys område som kan kommenteras.

Axellastökningar till 32,5 ton på sträckor som Kiruna–Riksgränsen och Svappavaara–Kiruna. Dessa åtgärder (JN2203 och JN2204) ingår i planen som utredningar. Samebyn ser försiktigt positivt på kapacitetsökningar som minskar antalet tåg och därmed störningar, men förutsätter att det i utredningarna ingår en analys av förebyggande och kompensande åtgärder, däribland ökat underhåll, för att säkerställa att åtgärderna inte ökar, utan minskar, skadan på renskötseln och samisk kultur.

ERTMS-implementering (BVLU014, 2,773 miljoner SEK). Denna modernisering längs hela Malmbanan (inklusive Svappavaara–Riksgränsen) synes bra för att öka kapacitet och minska påkörningar av ren och minska påverkan på renskötselns bedrivande. Men installationen kan komma att innebära tillfälliga byggstörningar. Samebyn menar att samråd med samebyar för att minimera påverkan under byggfasen och säkerställa att systemet inkluderar funktioner för djurdetektering och andra åtgärder som kan förebygga och minska skada på renskötseln inkorporeras i projektet.

Underhåll och robusthetsåtgärder. Planens ökade ram för underhåll (210 miljarder SEK för järnväg) är positiv, men vi föreslår specifika tillägg för sträckan, som fler ekodukter särskilt anpassade för renskötselns behov, ökade underhåll på stängsel för att skydda mot påkörningar av renar samt att sträckan Kiruna–Riksgränsen är en stående prioriterad sträcka för åtgärder.

Allmänna rekommendationer

Samebyn menar att Trafikverket framgent behöver arbeta utifrån den RenMigrationsplan som håller på att utarbetas tillsammans med Gabna (och Laevas) samebyar och att myndigheten generellt måste prioritera att arbeta fram övergripande kumulativ miljökonsekvensbeskrivning för alla åtgärder inom samebyns område för att säkerställa renskötseln som enskilt och allmänt intresse samt samisk kultur vid planering, och genomförande, av åtgärder.

Generellt anser samebyn även att det är viktigt att prioritera investeringar i renpassager i form av ekodukter särskilt anpassade för ren längs både Malmbanan och E10 för att minska kollisionsrisker. Och att i detta, men även i övriga projekt, integrera samiska kunskaper i planeringen genom tidiga samråd med berörda samebyar.

Vi ser fram emot att regeringen tar hänsyn till dessa synpunkter för en hållbar och inkluderande infrastrukturplan. För ytterligare diskussion står vi gärna till förfogande.

Giron den 30 december 2025

Styrelsen Gabna sameby

e-post: samebygabna@gmail.com